

**Hirdetési feltételek:**  
 Egyszeri sor . . . 6 fr.  
 Fél sor . . . 3 fr.  
 Hosszú sor . . . 1 fr. 50 kr.  
 Hirdetési díjat, csupán a kiadó hivatalában B.-Gyarmaton.  
 A lap szellemi részére a nyitásra vonatkozó minden költségek a szerkesztőre hárulnak.

# NÓGRÁDI LAPOK

**Hirdetési díja:**  
 Öt hasábos péntek . . . 5 fr.  
 Hétfő minden bolti napján . . . 30 fr.  
 Nyitólét minden sora . . . 20 fr.  
 Hirdetési díjat a kiadó, Nagyobb és többes hirdetések jutányosan eszközölnek.  
 Hirdetési díjak, reklámok és hirdetések a kiadóhoz intézendők.

politikai, társadalmi és közgazdasági hetilap.

## Nyílt levél

Fráter Pál tanfolyageljáró urhoz.

E lapok hasábjain felhívást intéstem Weisz Salamon urhoz, a b.-gyarmati izr. hitközség előjárójához, hogy nagy befolyással hitorsosait bírni reá, iskoláépületüknek az állam részére leendő átengedése. A megnevezett előjáró fölszólított az épület és telek megszemlélésére, s miután annak czélzártságáról mindketten meggyőződünk: tanácskozára hívta össze a döntő befolyású tagokat, s azután örökre adá, hogy az épület használatának átengedése oly czélból, hogy abba az állami iskola áthelyeztessék, semmi akadályra nem fog találni; sőt a hitközség beletávozt, hogy az iskolának fekvésénél fogva nagy hasznát fogja vonni; kész azt teljesen helyrehozni; s nem kételkedem, miszerint annak fentartását is szíves kezeséggel magára vállalandja jövőre is.

Ismerte Nagyságod buzgóságát, melyet úgy az állami elemi népiskola létrehozása, valamint a polgári iskola érdekében tanúsított: sietek ezen ürvendeként eseményt tudomására hozni, s felkérni ezen egésséges czímének tovább folytatására.

Ugyan is a magyar tanuló állami elemi iskola a zsidó hitközség épületében lesz a maga természetes helyén; és csak is itt felelhet meg igazán nagy szerző feladatának a magyar nemzetiség érdekében.

Körülötte fekszik a zsidóságnak a nem magyar ajku köznépek zöme, mely oly szívesen tanulna meg az állam nyelvét, ha reá alkalom nyílnék, minthogy arra égető szükség van.

Miként kifejtém, a város nyugati oldalán fekszik a nemzeti iskola. Ez ugyan a róm. cath. hitközség felekezeti iskolája, melyre mindez ideig nem volt elegendő gond fordítva: de még van az az érdeme, hogy B.-Gyarmat magyarosodását nagy részben ezen iskolának köszöni; most pedig a közelében fekvő állami iskola által versenyre buzdítva, már is három, a színvonalon álló tanítóval, négy osztályra folosztva, díszreteresen működik; s nem késtem, hogy a főpátság, saját jó hírnevén, s hazafiai reputációjának megőrzése végett is, felkarolanda ezen nagy horderejű iskolát, s nem hagyja szívenben a homlokán büszkélkedő nemzeti iskolát folíratot. Halálra kell ez alkalommal megemlékeznünk a diványi uradalom seniorja Méltóságos

Gróf Zichy Károly urról; ki eddig is legfőnyegesebb tényezője a nemzeti iskola fentartásának, s legújabbban is azt teljesen fölszerelni ajánlkozott.

Ha ezen jóslatom beteljesül: akkor a város nyugati oldalán két elemi iskola fölszemes; mert a nemzeti iskola minden hitfelokozatokbeliik számára nyitva áll a nélkül, hogy a profán tantárgyakon kívül vallásbeliiket is tanulni kényszerítesse.

A zsidó iskolaépület a város keleti részén egyszerűvé alakítható, és sokkal több tanonczot befogadhat, mint az állami épület; míg ez utóbbi a maga öt tanteremével s a házmeisteri lakáson kívül három külön szobájával, a fiuk számára kész polgári iskola helyisége. A távolság a fölött növekedéseknél kevésbé jöhet tekintetbe.

Ezen változás bekövetkezéssel fölszemesé válván az új építkezés: szabad rendelkezésre szolgáló a városnak azon csaknem öt ezer forintnyi ajándoka, melyet telekvásárlásra szánt. Ezen összegben legcélszerűbb lesz valamely mellékutczában oly háza; venni, mely némi átalakítással a leányok számára polgári iskolául szolgálja; csakhogy ezen épületnek a fiuk iskolájától nem szabad messze feküdni azért, hogy a tanárok fölváltva mindkét iskolában működhesse. Ez idő szerint ötezer forintból az egész leányiskolát ki lehetne állítani.

Ha már most kész helyiségeket mutathatnánk föl a kormánynak, és hozzá mintegy hatvanezer forintnyi alapítványt: nem szabad kételkedni sem, hogy a mai pénzválság dacára is, már a legközelebbi iskolai évben megnyílnék a polgári iskola mindkét nemű ifjúság számára, a város és megye vidéke nagy öröme.

Ha ne talán indítványommal megzavartam volna az állami tanítók nyugalmát, minthogy a díszes helyiségben oly jól találják magukat: kárpótlásul kiállításba helyezem, hogy a zsidó iskola épületében többszörösen nagyobb leendő a tanulók száma, nagy összegre fog rugni a tanpénz is, s így lesz alap, melyből a tanítók koldusfizetését tetemesen meg lehet majd javítani.

Ajánlom indítványomat Nagyságod pártfogására.

Bodnár István.

## Megei élet.

Az 1874. évi október 15-én B.-Gyarmaton tartott közgyűlést alkottó ÜTRENDEI SZABÁLYOK.

1. §. Az állami, megyei és mellékutczon rendetlen kitérés által előfordult fel-

akadasi jövőben való elhárítása czéljából szabályoztatik meg: hogy jörményeken a kitérés mindenkor balra s fél uton, az előrebajtas pedig jobbra történjék.

2. §. Hidakon a sobes és előrebajtas általában tiltatik.

3. §. Terhes szekerek rakományának szélessége féluton túl nem terjedhet, ellenkező esetben a fuvaros első felhívásra megállani s a vele találkozó utasnak az elbaladást lehetővé tenni köteles.

4. §. A sokszor nagy veszélyt okozó s pajzanságból eredett előkötés minden útvonalon tiltatik.

5. §. Hegyről ereszkadni alabór (korékkötő) beakasztása nélkül nem szabad.

6. §. Étek, boronak s egyéb ártalmú élelmiszereknek első kerékeken vonzólása tiltatik.

7. §. Az utakat etetés, rakodás vagy más czélból elállítani tiltatik, s amennyiben az ily elállítás korcsma előtt történék, s ezt az illető korcsmáros engedélyezze, vagy az illető községi birónak be nem jelentése, első sorban a korcsmáros büntetendő.

8. §. Ezen szabályok áthágói az 1. 2. 3. 5. 6. és 7. §§-ok alatti esetekben 2—5, a 4. §. esetében pedig 10—20 frtig terjedő pénzbírsággal büntetendők; — ellenkezéskor vagy nagyobb véttség esetén pedig a büntető bírósággal is feljelentendők.

9. §. A bíróság behajtása — közigazgatási tisztviselő nem lévén, a kihágott legközelebbi érő vagy illetékes községi bíró kötelezése, — e véglől a községi bírák, a tapasztalt vagy bejelentett kihágást azonnal sommas uton megvizsgálja, elintézi és a határozatot végrehajtani 5 ft. bírság terhe alatt kötelezik, a helybevezetés csak bírton kívül engedélyt meg, a bevezetett bírságot jelentés kiterjedésben az illető járási szolgabírónak 24 óra alatt beérkeztenie. Az eljárásra néve pedig megjegyeztetik, hogy más lauk hiányában, az utkaparók s mezei csobók egyes vallomásaival teljes próbát fognak szolgálni, s véglől valamint a mezei csobók, úgy az utkaparók is szolgálatba lépéskor fölszékendők lesznek.

## Az írói tulajdonról.

Irta: . . . . .

(Folytatás.)

A szerző (jogtuló) azonkívül köteles magát, hogy a kéziratot a megbíratózt időben és tartalommal átadja, a kiadó pedig rendszeren bizonyos tiszteletdíj fizetésére, mely az írói polg. törvénykönyv szerint a kézirat átadásakor kell történnie, mi azon baur az ez iránti szabad egyezkedési ki nem zárja. A porosz Landrecht ezen szerződések írásba foglalását követeli. Ha a nyomtatandó példányok mennyisége meg nem állapítottat, a kiadó bárhány nyomtatást rendezhet, mely alatt a műnek változatlan alakú és rétő lenyomatára értenőd. Ha pedig a példányok száma megbíratóztatott, a porosz Landrecht az új nyomtatást csak úgy engedélyez, ha a kiadó az írónak az első megváltásért járó honorárium legálább felét fizeti. Az új kiadást csakmódni azonban, egyaránt részeselek, kik az említett tulajdonát a munkát más cetben vagy változtatott tartalommal kiadni, a szerző életében csak új szerződés nyomán szabad. Halálával mind az osztrák, mind a porosz törvényhozás megszünteti ezen megszorítást. De midőn írói foglalkozás mint szellemi tevékenység más kiadó akarja ezt tenni, mi természetesen csak akkor állhat be, ha sem az első, sem jogtuló már nem élnek: a porosz Land-

recht tiszteletdíjt rendel a szerző örökösöknek. Midőn a szerző akarja kiadást rendezni, új szerződés kötelező. Ha az első kiadás még nem kelt volna el, a kiadó egyszerűen a még fenn lévő példányokért az író részéről kármontesítés illeti, mely a porosz jog szerint az eladott példányok könyvkereskedési árában áll. Mind az író, mind a kiadó visszaléphet a szerződéstől. Kétségetesen az író, akkor ha a kiadó nem tartja meg a feltételeket. Ha a szerző művét több kiadásra kívánja használni, kárpótlást köteles a kiadót. A kiadó felbontja az egyességet, ha az író a kéziratot nem szolgáltatja a kiadott határidőre; ha on a szerző hibájából történik, kárpótlást köteles nyújtani; továbbá ha a szerző változtatásokat akar tenni munkájában vagy terjedelmén, meg pedig kármontesítés igényével, ha a nyomtatás már folyamatosan van.

Midőn a kiadó valamely eseménynek írói kivételét egy vagy több szerzőre bízza, egyességet, midőn a szerző maga adja ki, művét csak mű-beszereződés nem pedig kiadás szerződés létezik a első esetben az író, másodikban a nyomdász csak műbért követelhet.

Főntök kifejtettük, mikép az írónak a fentartott vagyoni jogi, haszonvételi jog tulajdon, minél fogva nem lehetnek kétségben a felelet lákut, midőn fölmerül azon kérdés, meddig tartson ezen jog? Valamint az anyagi vagyontól nem lagadhatjuk meg az örök tartamot, sőt valamint a nélkül nem is volna tulajdon: ugy ezen szerzői tulajdon sem szoríthatjuk szűkebb időhatárok közé. Vanak ugyan, kik ezt különféle okokkal fogva nem akarják megengedni, azonban minden alap nélkül, mint az kirüglik, ha érvényesit szoromást vizsgálát alá vesszük. Az első a következő: Valamely könyv nyomtatásának és eladásának jogától másokat örökre kirekeszteni — állítják — legigazságosabban egyedságnak. De ezen ellenzés csak az egyedságnak szónak töves idealkalmazásából származhat. Mert egyedságnak valamely cikk egyedi gyártásának vagy forgalomba hozatalának kiváltsága; holott arra különben bárki más is jogosítva volna. De midőn az író vagy jogtulója minden mások kizárásával gépileg sokszoroztatja és kereskedelmileg terjeszti munkáját, azt a rá vonatkozó haszonvételi jog tulajdon címén csatlakoztatja; ugyde tulajdonról elválaszthatatlan a kirekesztő rendelkezési szabadság. Valamint tehát az iparos vagy kereskedő nem gyakorol egyedságnak, midőn saját cikkeinek elárulását másnak meg nem enged: ép ugy nem állíthatjuk azt a szerzőről és jogtulójáról, midőn a szerzői tulajdon mere elvett egybefoglalt jogokat az illető műtíntetben kizárólag gyakorolja. Annál kétségbe, midőn nekinek nincs megilletve írodalmi munkát teremteni, azt saját alá bocsátani és vele a kereskedelmi törvény. S hogy ezen jog az idő folytával nem gyengülhet, és el nem csúszhat, hanem örökké fennáll, gedi meg, ha a kiadó az írónak az első megváltásért járó honorárium legálább felét fizeti. Az új kiadást csakmódni azonban, egyaránt részeselek, kik az említett tulajdonát a munkát más cetben vagy változtatott tartalommal kiadni, a szerző életében csak új szerződés nyomán szabad. Halálával mind az osztrák, mind a porosz törvényhozás megszünteti ezen megszorítást. De midőn írói foglalkozás mint szellemi tevékenység más kiadó akarja ezt tenni, mi természetesen csak akkor állhat be, ha sem az első, sem jogtuló már nem élnek: a porosz Land-

Zacharie német jogíró más szempontból nem találja helyesnek az írói tulajdon az osztrák, mind a porosz törvényhozás megszünteti ezen megszorítást. De midőn írói foglalkozás mint szellemi tevékenység más kiadó akarja ezt tenni, mi természetesen csak akkor állhat be, ha sem az első, sem jogtuló már nem élnek: a porosz Land-



el: a kőnégi bíráskodás elterjedését, a babiloni-egyik elbírálása és a polgári perreket való végrehajtási eljárás módosításáról. Ezen ülésen kivül még májusban lesz egy rövid ülés, melyben csak néhány anyagi kérdés fog előterjesztett; egész 1875. june. 1-én az országgyűlés mandátumát fogja, augusztusban az új választások lesznek, és szeptemberben összeül az új országgyűlés.

## Nagyvilági hírek.

**Francia köztársaság.** Múlt hó 19-én háromszoros győzelem napját ünnepelte a francia republikanizmus: négy képviselője közt 3 nagyjábólával megválasztották, a negyedik győzelmet is csak az általa rövid időre, hogy abszolút többséget nem nyert, 3 jelölt között oszolva meg a szavazatok. A mostani választási megállapodást leginkább jellemzi azon aránytalanság, melylyel a második eszaktárság bukott tagjai a nyílvánosság elől tolvankodnak le.

**Olaszország.** Dupanloup az orléani híres püspök egy az eláras miniszterelnökhöz intézett levelében alakjában rúpiratát adott ki, melyben Victor Emmanuel kormányát erősen osztorozza az „egyház megtagadásáért”. Azonban felszólít, mert a Vaticaán testvérei nem nyerte meg. — Római távirat szerint ugyanis Dupanloup római rósa banguulatot kélt a Vaticaánban, s ott teljesen ignorálni akarja a papusilletet.

**Németország.** (Az Armin eszothé.) Az Armin család azon tagjai, kik átlamhivatalokat viselnek, mint hírlak, elakarják hagyni a szolgálatot. Armin gróf körvényre a vizsgálati fogadgól való szabadon bocsátatásáért, végül a berlini kamarai törvénynek által is visszautasított. Armin gróf barátai azonban az itteni aristokrácia körében nem tartják reménytelenségnek az ügy végkimenetelét, és és még akkor is, ha elíteltetnek, remélik a császár kegyelmét.

A „Norddeutsche Zeitung” Jókay „Köszív dmer fiairól” írván, többi közt azt jegyzi meg: „Németországban nincs olyan írój, mint Jókai a magyarok, t. i. ki nemzetének szívverését oly hiven tudná vissza-  
tükröztetni.

**Párisból írkák,** hogy Murat herceg pürt indít 6 gyermeke ellen; évi fentartásáért végeztetést követelnek tőle.

**Amerikából írkák.** A hirdetés reklámok terjesztésére új modszert talált fel egy élelmes newyorki yanke. A hirdetéseknek a sétányoknálólóddéskáin alkalmazzása nem új ugyan, de a mi által a pihenő akart arra is kényszeríteni lehessen, hogy a bir-

deitől el is olvasson, az már egészen újdonat új eszmé. A hirdetésny közepére helyével (félold álló éles kis szöglet kell alkalmazni, s így az illető, ki leül, kellően közel érkezőbe jön az elos szöglet, felugrik, megérinti hogy mi az a mi megszerzte s — Viktoria! — a hirdetés a sávras egyén dühös ügyel-mében részese.

**Neuzeitkőzi Málitása Kínában.** A miut Londonból írkák, most már Kínában is elhatározott dolog a neuzeitkőzi kiállítás létesítése, mi célból Shanghaián egy komitő is alakult, melynek élén az angol konzul áll. — Hasonlóképen Chiliben is tervez a legközelebbi évre egy ily kiállítást.

Egy ember ki villát nyelt el. Vallu-nból írkák, hogy múlt hó 6-án Auroux község orvosa egy emberhez hívatott, ki félbárgy volt a csipőjén egy dagasztól páncsokból, mely neki egy idő óta fájdalmat okoz. Midőn az orvos megérte, hogy a dagasztat felmettaz, megtagapogván azt, egy idegen tárgyat vett benne észre, melyet egy fogó segélyével aronul ki is húzott. — Az idegen tárgy semmi egyéb nem volt, mint egy 15 centiméter hosszú, és 6 centiméter széles vasvilla. — Kérdészköddére a beteg azt válaszolta, hogy a villát az év március havában nyelte el, mivel azonban semmi fájdalmat nem érzett, nem hívatott orvost.

A június 16-án Milanduban elhalt Girolamo Ponti 1.785.000 lírából álló össze-vagyonsát a bécsi, párisi és londoni egyetemeknek hagyományozta. Ekkorai azonban, azon okos, hogy lelki betegségekben szenvedett volna, a végrendelet megsemmisítését fardoznak.

**Magyar expedíció Indiába.** Gr. Sándor Béla már régebbi idő óta expedíciói tervez Indiába a Himalaya környékének és havasainak beutazására tudományok szempontjából. — Az és aki expedíció épen napj rendszerlő előkészítkezmenyei valószínűleg siettetni fogják a terv kiviteletét. Sándor gr. az expedíció ügyében már több tekintélyes szakférfival érintkezett, s Fall ur, ki részint Prágában részint Grátiban, mint a természetudományok tudára működött, lesz alkalmasnak az expedíció egyik vezetője, kitől a gróf tanácsát is hallgat a csillagászatból és meteorológiai tudományokból.

**Két kivégzés Párisban.** Morau meg-rokverő és Bondas rablógyilkos okt. 13-ki kivégzéséről francia lapokban köveikerd-bet olvasunk: Midőn Morau felkötötték, hogy a kivégzésre vigyék, ledögvén monda: „Tudom, hogy miről van szó, s azért felül-  
lököttem.” És csakugyan fel is ültekölőtt

még pedig a legnagyobb nyugalommal. — Bondas már sokkal izgatottabb volt midőn ágyából felkötötték. „Tehát csakugyan kivég-zetnek” monda, „az igazságügy ma nagy híbat követ el. Engem védelmek a vezető-hezre, de ártatlan vagyok, loplam ugyan, de nem gyilkoltam.” Morau szilárd léptök-kel ment fel a guilotinéhoz, küszövényen meg-csúszta a papot, s nemokára a bíre me-regkeverő halva volt. Bondas szintén szilárd léptökkel közeledett a vezetőhelyhez, de ajkai-n nemzö gúnymosoly vonult végig. Midőn a pap felkötötték hogy csúszja meg, ideges rángatódzásokba esett s alig lehetett kire-gezni. Bondas ujo még férje elfogatásakor örlti telt, legidősebb leánya pedig a kivé-gzés nagján veszté el rendes eszjárát. Fia pedig, ki katoná volt a 85 ik gyalog-aradnál, egy órával atyja kivégzésétől után föbe léte magát.

## Hírek.

**Nagy-Liberrén** a hó 1-én mint 7-óra közt tűz ütött ki, 6 ház, több gazdasági, takarmánnyal megrakott épület, s több papia lett hamuá. A tűz egy pajtából törte ki, felgyújtással szárazsúftokak léteztek.

**Spolyákról írkák:** Montecarlo főorvosa dr. Dakó János a napokban érkezett vissza Egyiptomról utjáról. Érdekes dolgokat beszél a pyramisok hazájáról. Több magyarral talál ott, kik olvasó a tárnalkodó kört is alapítottak. Alkalma nyílt főorvosunknak a hajón egy magas kormánybívaltalnak szemabátt eikkrel gyógyítani, miert is általa azistálához meghívatott, egy rendkívül adatoszt szolgálatára. A k a i r d i kór-ház berendezését igen dicséri stb. De n o k o t, kivált szépüket keveset láthatott s is.

**Dalegyelet mozgalmai.** A b-gyarmati dalárda néhány tagja egy kollomes eszmét pendített meg, — a töl idény unalmának ellésére, t. i. egy jótkönyv célú dal-vörseony rendezett, a váci, losonczai és b-gyarmati dalárdák között, — a melyekhez nagy természet. A losonczai dalárda — hi-telös forrásokból tudjuk — hajlandó es-ozszo korosztálytöltele közromköddni; a váci dalárda elhatározást megéddig nem tudjuk, hanem lihető, hogy a már magán-onion eléggé megvitatott érdekes kérdés iránt az sem lehet indifferens, annyival inkább, mert a kolozsvari országos dalárduépelyon ki volt emelve. Csak a b-gyarmati dalárda opheimer természet miatt ne kelljen e szép eszmének hajdúbrát aszovado. Ugyanis — városi dalárdák, babár tagjainak száma elegendő egy daleylet alakulására, s oly tényezőkkel bir, melyek bármely daleylet nek dicsére válnának, rendezetlen állapotot kiváltó kérté képes elérni. Nincsenek fegyelmi szabályai, s így a dalárkán való megjelenés legtöbb tagja által inkább kol-lomes időtöltés. mint kötelezőkép teljesítet-tik. Tisztelet a kivételeknek, akik egy daleylet felvirágzásáért, nem kicsinyes épmulatást céloz, hanem a nemesebb kö-delmóveltség megkedveltetése, s a szépmű-vészeti érzelmek terjesztése tekintetéből so-rakoznak a szépművészet cso szálaja alá.

A losonczai és váci dalárdák talán azért is előnyben lehetnek, hogy szakértő karmes-terek vannak. — A b-gyarmati dalárdának nincs igazgató választmánya, hanem köz-gyűléseileg határoz a legesekélyebb kérdések fölött is, mi lankasúftól hat az egylet to-vékonyaságára a külsőre gyarapodásra stb. szál. szóval igen sok hiány mutatkozik. De nem azért soroljuk fel mindezeket, mintha szívünknek legmélyéből nem óhajtanánk — a városi daleylet erősebb egyesülését, — hanem, hogy ezen hiányokra figyelmeztet-tetve, rendezze mihamarabb belügyeit, s a közöbön lévő dalár vörseony eszméjének korosztálytöltele sorakozzék, erejét a tehetségét fejtsa ki, tagjai szaporítsa végül pedig nézzen körül. — Magánmegbeszél-sekből tudjuk, hogy a losonczai és váci daleyletek legközelebb hivatalosan fognak a dalrerseny fölötti vélemény adásra fel-szólíttatni. A dalrersenyen két díj fog ki-osztani a bírók választmány által legjobb-nak és jónak ítélt daleyletek számára. A tisztajóvódelem egy része a polgári iskola javára lesz.

H. D.

**Tornyos Zsigmond ügyvéd,** ma 11 órára tanácskozási végeit — a városbáza termébe hita össze a püdszágot, — a megyei blzottmányi tagok megválasztása to-kintetéből, a szülésges előintézkedések meg-vitatására.

**Hálastörzések.** Kis-Kőrösön Kálmán Eszchleleó szül: Szecsdý Rozália f. hó 1-én, Losonczon Nádasz Istvánó szül: Franyó Vilma f. hó 4-én jobblétre szandá-ráltak. Bóko legyen — a két hó litvénár — poraira. — Szecsdýben o. hó 4-én te-melték Zsuzsokl Fáni klauzsonyt, ki rövid aszovódés után élte tavaszán hunyt el. Bóko hantvaira.

A b-gyarmati állami elemi iskola 6 osztályában oddig 126 tanuló van beírva, kik közt talályban az izraeliták vannak, száma 59 en, rom. catholikus. 40, ág. lit-valódus 21, hely. hitvallás 6, görög nem-egyesült 1. — E kimutatással egyezomlód értekeo adjuk a szülőknek, hogy gyerme-koiket a hó 15-ig az állami iskolába beírat-batják. A városi tanács pedig igen jól tudná, ha a külföldi iskolákba beírt önévedéke-ket ösztencsajmítaná, s az ismert tanköte-losok szülők kényeztetését a törvény szí-gora alkalmazásával arra, hogy gyermekel-kei az iskolába mulhatlanul vezessék be.

**A L. L. írkák.** A most időjelei nálunk is mutatkoznak. Ugyanis a hó 20-ór vir-radóra a kaszinó-épület tözsomzsáságában egy boltot felöltötte; oct. 28-án meg fényes nappal a városi mézárzást lopták meg. Sőt ezt is tudni akarja a fámá, hogy vala-melyik éjjel a losonczai furdót is felöltötte, s hogy egy bizonyos helyről nem paraszt omberek lopogattak szepől.

Az országos magyar képművészeti társulat nyvében Palcsy Ferenc, gr. Erdődy Sándor, Rath György és Tópoly Károly urak felhívatást intéznek a művelt magyarr köztémegekre, hogy az országos képművészeti micsamok javára rendezendő sor-játókban annyival inkább igyekezzenek részt venni, mivel a művészek már 50000 forint érd 900 darab művel hoztak előzolat a hasál művészt otltására, mely 300 mcdarab szolgál nyaroményiárgyakkal, mely számban legio-lessebb festészeinknek kitűnő művei vannak. A sorolás 1876. márcs. 15-én fog hatódegi felügyelet melletl megörténni. Egy sorjegy ára 1 frt. 50 kr. Húsz sorjegy vásárlóje-nak a társulat egy pompás rézmetszetű em-tekklappal kedvesedik, melynek bolti ára 16 frt. E sorjegyekből rövid időn szerkez-tődegyükkel is lehet vásárolni.

## GSARNOK.

### A falvakolatok tartósságáról.

(A M. M. és E. K. M.)

A czimben foglalt kérdés rendkívül fontosága megérdemli, hogy az behatón tárgyalassék; annál fogva megküldéljük o helyen mindazt leelőt tölör rövidséggel elő-adni, mit a tudomány és tapasztalat jelen-legi állásában a technika ezen ága körül mondani képesek vagyunk.

Eltekintve az épületek felfelületének vakolatával összefüggésben levő módépítéssel s díszítmenyi céloktól, — melyeket ez által figyelmen kívül akarunk hagyni, — a falvakolatok készítésénél legfőbb cél tud-valóvölég az, hogy a falak külfelületének a legkörü befolyások kártékony hatásá ellen alkalmas védőburkolatot adjunk, és hogy fő-  
log vékonyabb falrészeknél megakadályozni képesek legyenek a kívülről felcsúnyított nyirok-nak a belső felületig való áthatolását.

Jó falvakolat előállításánál legelső meg-kívántatóság, hogy a felfelület szabályosod teljesen kitévelet tégálakból készítsék, nem pedig mint nagyon gyakran — részint tud-talanságból, részint nyorvággyból történni szokott, oly anyagokból, melyeknek jósa-  
ga a legeserényebb igényeken is alól marad.

Tapasztalati tény ugyanis, hogy bár-mely vakolatnál, készültön az ortland-cse-ment, hidraulikus vagy kőbázisúg eszett mézából, az annak tartósságára mulhatlan-nul megkívántatott korany-képséds a té-g-lal-felület azon pontjainál old nem állhat, hol az nem teljesen kitévelet darabokkal

— Igen, ezt megtehetjük — válaszolá szavardottan Hektor. Igen. De miként létezi-betők mi ezt a módot?

— Irvy Gyulát adjuk hozzá.  
— Szerez-e s Henrik nejét?  
— És hogyan. Juliette pedig majd meg-  
szereti a szép és gazdag ifjút.

— Igen — majd megszereti — monda Hektor és megemlék homoklalt, mintha egy-gondolatot akarna letölteni onót. Amúán hozzá tevő: Ók boldogan fognak élni.

— Tehát meggyezel?  
— Mindenometra.  
— Ugy majd megmondom nédoek, hogy be-széljen az övegygyel.

— Tegye meg papa.

Henrik, szobájába zárkozék. Ott sokat sirhatott, mert szemé, ámbár is méltelen megmota, pironak voltak. Ezáltal Grandin atya megmondotta Cecilio-nak, hogymi a tette Cecilio mindent elmondott Juliette-nak.

— De most még nem szabad ám férhez menned — monda Cecilio.

— Nem vagyok sielő, de miért késlel-tetiz?

— Hogy ne szeressz nek új keserret flek-tora.

— Csak attól félek, hogy nem lesz o ebből komoly baj?

— Nem edes Juliette. De próbaidót kell szerzened.

Valami hat hó múlva, Cecilio újra meg-hódítá férje szívét. Egnapon Juliettehez fordult és így szólt:

Vagad anyai áldasomat új frigyedre.

— És Hektor? — kérdő Juliette olyan mosolylyal, melyet csak Cecilio érthetett meg.

— És helyetto szóltotam.

A házasságot megölték.

Irvy Gyula ár többnyire betegeskedik, meg Cecilio és Hektor a legbékeesebb bol-dogságban élnek.

## XL.

Ha nap-napi napon az elyzöl merőn jártok, egy egy sátozt fogtok megpillantani, melyen ezen fölirat van:

Vadüllatok, szelidítve lörek

Caesarino kisasszony által.

Ha megkérdesitek az alrajáródot, hogy mit volt Cecilio és Juliette sora, egy ó min-dent elmond, kivéve QABRI életét.

Kördezték csak meg Cecilio-t, hogy miként esett meg ez a második házasság és meg fogjátok tudni, miszerint ez sem jobban, mint az első.

Irvy — mint Caesarino Cecilioak — még fiatal korában fog meghalni és vígaszul nejeok, csak egy gyermeket hagy hátra. Mért nem ment Juliett inkább Hektorhoz — ki boldogítására volt termatvo.

Ami Bourlatozt illet s mindég csak a régi aszjúha.

Az évés-írás nagyon kedves foglaltós-ága.



ján ártalmatlanossága, mivel azoknak anyaga  
egészen károsan oly mértékű befolyással nem  
szerez, melykor a kőzetet a timföld kivá-  
lási munkájára alkalmatlanná teszi. A vakolat tehát  
ily pontjain a felföldítésnek és ott buli alak-  
kövek fordulnak elő, nem lapad vegyileg  
oda, hanem csak mechanikailag öten burkolja  
be az illető helyeket.

A falvakolat tartóssága csakis az ő  
minőségű anyagok választásával és azoknak  
gondos szerkesztésével és feldolgozá-  
sával függ. Gondatlan, bonyolult keze-  
lés magára a portland-cementre is csak igen  
gyárfi vakolatot ad, mint szintén a vizhat-  
lan és romos cementre is: míg tettefőli  
a közönséges oltott mészből, mint a meny-  
nyósággal készült fűrészes betonhoz képest  
több és gondos kezelés mellett igen tartós  
vakolatot vagyunk képesek előállítani.

A portland-cementű fűrészes beton  
nélkül használt körülmények között a leg-  
tartósabb vakolatot adja, mivel portland-  
cementtel kevert beton sokkal nagyobb  
terhelést bír el, mint a vizhatlan vagy közönséges oltott mészből készült  
vakolat, ha a többi anyagok megfelelő meny-  
nyósággal fűrészes betonnal kevert.

Es éppen a portland-cement vakolat  
nagyobb tömörtsége fokozott következik az,  
hogy a légköri behatások, névességek a szu-  
nyóságot tartalmazó víz, különböző hőfokai-  
nál és maga a szu-nyóság: nem működhetnek  
oly rombolólag ezen vakolat felületén, mint  
a vizhatlan és közönséges oltott mész-  
ből fűrészes beton készült vakolatoknál. — Men-  
től több fűrészes betonnal kevert a port-  
land-cementporhoz, annál inkább fog  
szilárdítani annak fajátlya és a vakolat tö-  
mörtsége elcsúszni, hogy a portland-cement-  
nek fűrészes betonnal való keverése csupán an-  
nak jószágára korlátozódik.

A vizhatlan mészfajátlyával meg kell je-  
gyeznünk, hogy a meny-nyósággal nagyobb az  
azokban foglalt hidraulikus faktorok mennyisége  
annyival kevesebb fűrészes kell hozzájuk  
keverésnek, hogy a jelenlevő szabad mész  
(mész-keverék) vízzel való vegy-  
tése után a fűrészes beton mész-keverék vizet  
burkolattal vagy körül a vakolatban us-  
zállapodjon le különbözőan; mert a meny-  
nyósággal nagyobb mennyiségben marad a szabad  
mész-keverék a vakolatban bezárva, annál  
kevésbébb lesz annak tartóssága. — A viz-  
hatlan mészfajátlyával tehát vakolat-készítés  
előtt meg kell kísérletek által pontosan be-  
áraznunk, hogy mily mértékű fűrészes betonnal

keverjük meg a cementet, hogy teljesen kine-  
gít és kellő tartóssággal bírő vakolatot  
tudjunk előállítani belőle.

Fűrészes betonnal kevert oltott mész-  
keverékkel azonban mindenképpel arra  
kell ügyelnünk, hogy a belső készült vaka-  
lat igen könnyű legyen, tehát a mész-ke-  
verék mennyisége fűrészes betonnal kevert.  
Egy arányossággal oltott mész-keverék 3-4 sőt 5  
részes fűrészes, egyenként teljesen hasonló kör-  
ülmények között, használtatva tartósság  
vakolatot ad, mint oly vegyület, melyből a  
belső készült fűrészes beton mennyisége csakéval.  
Mivel régebbi a fűrészes betonok körü-  
lött mész-keverék vizet burkol, annál inkább  
tömörödő, és ezen burkoló kéreg a szu-  
nyóságnak a légköri behatások felvétele, magába  
szívása által annál gyorsabban alakul át  
szu-nyósággal mész-keverék.

Lényeges továbbá azon szerep, melyet  
a falvakolatban a tulajdonképpeni kötésszer-  
kezet (cementpor, mész) mellett a hozzákevert  
fűrészes beton játszik. — Mentől kevesebb és  
csatlószerűbb a mész-keverék, annál inkább  
föld, agyag, márga, vasérc a rothadt szu-  
nyóságot tartalmaz a keletkezett szu-  
nyóságot annál inkább jobb vakolat készíthet be-  
lőle. Tapasztalat szerint 4-6 százalékos agyag  
nagy timföld hozzá keverése, vagy annak  
a fűrészes beton keverése elegendő arra, hogy  
a vakolatnak megkeménykedési képessége  
nagy mértékben csökkenjen. — A timföld,  
agyag és márgának vízben nehéz feloldha-  
tósága miatt fogva, az anyagok a fűrészes  
betonnal keverve, azokat oly átkötéssel ke-  
rekezik körül, mely mint izoláló szer műkö-  
dik a fűrészes beton kötésszerkezetét és a va-  
kolat összehajlása miatt vegyileg igen gyenge  
és haza lönd.

A harmadik, szintén nem jelentéktelen  
tényező a szabad forgó tárgyal, a bevezet-  
ésben már röviden érintett készítés és ke-  
zelése a vakolatnak. E részben legfőbb sze-  
rű az, hogy a felföldítés vakolatát való  
bevonásánál — tekintet nélkül arra, hogy  
portland-cement, vizhatlan vagy közönsé-  
ges mész-keverék dolgozzunk — annak egész vas-  
tagosságában egy és ugyanazon vegyületű  
vakolatot alkalmazunk, nem pedig több  
különböző vegyületű anyagból rendre egy-  
másra rakva, állítunk elő a célra vett va-  
kolatnak vakolatot. Minden egyes vegyület  
különböző fűrészes betonnal, tapadást, kötést  
és átkötést bírva, azoknak rendes  
egységben felbontása által szu-

nyóság és tartósság összehajlása, mondhatni egy-  
öntetű falvakolatnak készítése, igen nehéz,  
hogy ne mondjuk lehetetlen.

Továbbá szabályképpen meg kell jegye-  
znünk, hogy legcélszerűbb a vakolatke-  
zelés egész vasatagságát (melynek a legre-  
gebbi helyeken is 15 milliméternél csakó-  
lyabbnak lenni nem kellene) gyorsan egy-  
üttesen, lehetőségig egy folytatásban fűrészes  
és a keveréket frissen, több ízben vízzel  
való felhígításával megkeményedéssel feldolgozni.

Végül a vakolandó felföldítésnek tiszt-  
ának, por és piszoktól mentnek kell lennie,  
mivel és idegen részecskék a vakolat és felf-  
öldítés között elcsúszást okozhat, melynek  
azok összehajlását gátolják. — A vakolat-  
tal bevonandó felföldítésnek vízzel való meg-  
keményedését nem kell megakadályozni, mivel külön-  
ben a vakolat megkeményedése után szu-  
nyóság vízre kerül a vízszintje téglafal hirtel-  
len magához szívja és leköt. Ez által szu-  
nyóság a falvakolatban az ugynevezett  
hajlás-repedések, melyek annak tartóssá-  
gára igen károsan befolyással vannak. —  
Az ily repedések elkerülése érdekében vizet  
teljesen megfagyatva, tömög növekedik a az  
által a vakolat szu-nyóságára az első lökés  
adja és a légköri befolyások romboló hatá-  
sának újabb előfordulását. — A repedések szu-  
nyóságának megakadályozása végett tanácsos a  
vakolatot nem túlságosan forró nyári napo-  
kon s éppen a déli órákban végezni, mivel  
a vakolatban foglalt vízre kerül a repedé-  
s a nagy hősség által gyorsítottan a repedé-  
sre ilyenkor sürrebben és nagyobb meny-  
nyósággal fognak elő állni. — A tavaszi és  
ősz napok, főként hogy éjjeli fagyok már,  
illetőleg még nem uralkodnak, vakolatunk  
legalkalmasabb: a téli hónapok ellenben  
és ezáltal igen károsan alkalmasnak a ily es-  
etekben mindig kiragynunk leve azon vész-  
nyóság, hogy a vízre kerül a vakolat fagyása és  
szu-nyóság a egész vakolatot tartósságát  
fogja tenni.

Ha már most befejeztük a fennföldi elő-  
sorolt tapasztalati adatoknak végeredményét  
néhány rövid tételben akarjuk foglalni, kö-  
vetkező eredményre jutunk:

- 1) Egy viszonylagosan tartós falvaka-  
latot képesek vagyunk előállítani vizhatlan-  
vagy közönséges oltott mészből éppen úgy,  
mint portland-cementből.
- 2) Azonban szabályképpen kezelés mel-  
lett, egyenként hasonló viszonyok és körü-  
lmények között, fűrészes betonnal kevert  
portland-cementből a legtartósabb falvaka-

lat készült, mivel annak tartósságát mind-  
képpen legnagyobb a a légköri behatásoknak  
ellenállási leginkább képes.

3) Az előbbi pont alatt felhúztuk, elve-  
let és tapasztalat által egyformán igazolt  
tények alapján nyomán megfordítva: valamely  
falvakolatnak jószág, tartóssága annál ke-  
vésbébb, mint kisebb annak tömörtsége:  
illetőleg fajátlya.

Fennbontás szerint nem lehet tehát azt  
mondani és feltételezni állítani, hogy ez vagy  
ama gyárfi portland-cement, vizhat-  
lan vagy oltott mész a legjobb vakolatot  
adja, hanem ellenkezőleg a dolog úgy áll,  
hogy mindháromból képesek vagyunk vi-  
szonylagosan igen jó és tartós falvakolatot  
előállítani, ha a három anyag közül min-  
denik a felföldítés esztétik mérték, külön-  
ben a jószágának leginkább megfelelő módon ke-  
zeletik.

Legjobb esetben a fűrészes előforduló se-  
tejes rossz falvakolat nem az alkotó részec-  
skék ily módon keverése, hanem azok  
vegyítése s felföldítés körüli tapasztalatok  
indatlanossága és a helytelen, a csinát  
meg nem felelő bánásmódok.

E bajon segíteni, annak megakadályozá-  
sára, ellenőrzésére közreműködni első  
sorban a gyakorlati építésszerkesztés, kik a kérdéses tárgy alapos ismerete által  
az elkerülést csaközölhetik. — Még inkább  
súlyosodik azonban a kötelesség a műszaki  
tanácsadókra, melyeknek tanszerveiben az  
építési anyagok alapon és kimerítő ismeret-  
tése kellő mértékben még mindig nem ré-  
szesül. — Igaz, a tárgy megkezelésénél me-  
gkor a annak a szűk biztosító felületére  
megelőző segédanyagok ismerete (szu-nyós-  
tan, földtan, vegy- és természettan) szük-  
ségszerű, — melyek nem minden műszaki  
tanácsadókban adnak elő kellő terjedele-  
ben és kimerítő alaposággal.

## Gabnaárak.

B-Gyarmaton 1874 évi november hó  
2-án tartott határozat alkalmával egy po-  
záró táblázatba 4 frt. — kr., 4 frt. 20 kr.  
rossz 3 frt. — kr., 3 frt. 20 kr. Arpa 2 frt.  
20 kr., 2 frt. 40 kr. zab 1 frt. 40 kr., 1  
frt. 60 kr. új kukorica 2 frt., 2 frt. 60 kr.

Felelős szerkesztő:  
Harmos Gábor.

# H i r d e t é s e k.

## Meghívás

A „b-gyarmati polg. önségélyző egyesület“nek folyó 1874. évi november  
hó 22-én d. e. 9 órakor, a b-gyarmati városház üléstermében tartandó

rendkívüli közgyűlésére.

Tárgy:

Az alapszabályok módosítása fölött a nm. m. kir. földmívelés-, ipar- és  
kereskedelmi ministeriumtól leérkezett észrevételek körüli tárgyalás.

Megjegyzés. A tagok által tett indítványok a közgyűlésen csak akkor  
tárgyalandók, ha írásba foglalva a közgyűlés előtt legalább 15 nappal az elnök-  
ségnek benyújtattak, s ha a közgyűlésen az indítványozón kívül legalább is 10  
szavazatképes tag az indítvány tárgyalását kívánja. (a. szab. 52. §.)

Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyűlésen szavazati jogukat gyako-  
rolni óhajtják, részvényigazolványaikat az intézet hivatalhelyiségén B-Gyarmaton  
november hó 20-ig délelőtti órákban elismervény mellett letétmentényezni szives-  
kedjenek.

B-Gyarmaton, 1874. november 1-én

Az elnökség.

## Rimócson

e hó 11-ik és 12-én a plébánián több szobába való bú-  
tor, konyha- és házi eszközök, gazdasági szerelvények  
takarmány, szalma és épületfa stb. stb. nyilvános ár-  
verésen elfognak adni.